

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Seminární práce na téma:
USTAVOVÁNÍ SOUDCŮ
V ČLENSKÝCH STÁTECH USA
SE ZAMĚŘENÍM NA
"MISSOURIJSKÝ PLÁN"

jméno **Petr JUST**
rok, semestr LS 2000/2001
kurz Komparace ústavních systémů II.
přednášející PhDr. Ivo Šlosarčík
datum odevzdání 25. června 2001

Úvod

Ústavní systémy jednotlivých států USA jsou vesměs analogické k federálnímu zřízení. Ve všech státech najdeme guvernéra coby nejvyššího představitele exekutivy, dvoukomorové státní zákonodárství - až na jednu výjimku a tou je jednokomorový parlament Nebrasky - a soustavu soudů v čele se soudem nejvyšším. Ve své práci bych se chtěl věnovat té oblasti, která nepatří mezi ty nejčastěji popisované - soudnictví, respektive tím, jak jsou soudci do svých funkcí vybíráni.

Americký politolog James Q. Wilson rozlišuje pět základních způsobů, jak mohou být soudci - včetně těch nejvyšších - státních soudů "vybírání" do svých funkcí.¹⁾ Pokusím se ve stručnosti představit jednotlivé způsoby s konkrétními příklady. Podrobněji bych se chtěl zastavit u toho posledního způsobu, který je - dle mého názoru - nejpozoruhodnější.

Na úvod je nutné podotknout, že v některých státech je výběr soudců kombinován dvěma či více níže pospanými způsoby, či se liší pro soudce nejvyššího soudu, nejvyššího odvolacího soudu, okresních, městských či jiných speciálních soudů. Proto součet států, které užívají jednotlivé systémy, nedává 50.

Způsob první: Stranická volba

V patnácti státech USA volí soudce občané v klasických stranických volbách. Tento způsob výběru je nejvíce podobný například volbě guvernéra či poslanců a senátorů. Uchazeči o funkce soudců mohou kandidovat buď jako demokraté nebo jako republikáni, popřípadě i za některou z menších (tak zvaných "třetích") stran či jako nezávislí. I v tomto systému - stejně jako u kandidátů na politické funkce - probíhají tak zvané primární volby.

Z těch větších států, které používají tento systém, lze jmenovat například Illinois, New York, Severní Karolínu, Pensylvánii či Texas. V New Yorku však tímto systémem volí jen některé soudce. Klasickým příkladem toho, že některé státy systém kombinují s jiným, je stát Illinois. Poprvé jsou soudci do svých křesel voleni výše popsáním způsobem - tedy po úspěšných

¹⁾ Wilson (1995): s. 347-348.

primárních volbách a posléze i všeobecných volbách. Soudce, který se uchází o znovuzvolení, však figuruje na volebním lístku automaticky a bez protikandidátů, s otázkou zda má být ve funkci potvrzen. Na volebním lístku však není uvedena stranická příslušnost.¹⁾ Zde se objevuje znak typický pro poslední popisovaný způsob, kterému se budu věnovat důkladněji v poslední části textu.

Způsob druhý: Nestranická volba

Dalších šestnáct států také volí soudce ve všeobecných volbách. Na rozdíl od první skupiny však u tohoto systému kandidáti neuvádějí v předvolební kampani svoji stranickou příslušnost, což je způsob běžný například při volbách do zákonodárního sboru státu Nebraska či do řady okresních a městských zastupitelstev. Politická příslušnost není zaznamenána ani na volebním lístku.

Příkladem nestranické volby soudců jsou Michigan, Minnesota, Ohio²⁾ či Wisconsin. I v této skupině je několik států, které systém kombinují s jiným.

Způsob třetí: Jmenování guvernérem

V deseti státech jmenuje soudce guvernér. Po vypršení jejich funkčního období jmenuje guvernér soudce nové. V některých státech je nutný souhlas zákonodárního sboru, jinde spadá tato pravomoc čistě do kompetence guvernéra.

Guvernérské jmenování je používáno například v Marylandu, Massachusettsu či New Jersey. V posledně jmenovaném státě například musí guvernérův výběr potvrdit státní senát.³⁾ To je forma obdobná procesu jmenování soudců Ústavního soudu České republiky. I ve skupině států, kde jsou soudci jmenováni guvernérem však existují případy, kdy se systém vztahuje pouze na některé soudce či kdy se kombinuje s jiným způsobem.

¹⁾ <http://www.state.il.us/court/SupremeCourt/CourtsInIL.htm>

²⁾ <http://www.sconet.state.oh.us/introduction/information>

³⁾ <http://www.judiciary.state.nj.us/supreme/index.htm>

Způsob čtvrtý: Volba zákonodárným sborem

Ve čtyřech státech volí soudce zákonodárný sbor státu. Jedná se o státy Connecticut, Rhode Island, Jižní Karolínu a Virginii. V Jižní Karolíně soudci mohou být znovuzvoleni na neomezené množství funkčních období, které v tomto konkrétním případě trvá 10 let.¹⁾

Způsob pátý: "Missourijský plán"

Nejpozoruhodnějším způsobem, který je užíván v šestnácti státech, je tak zvaný "Missourijský plán". Podle tohoto systému je soudce do své funkce nejprve jmenován guvernérem. Chce-li ve své funkci setrvat, musí po uplynutí určeného období být voliči ve funkci potvrzeni. Na volebním lístku se objeví otázka: "Má soudce XY setrvat ve své funkci?" Odpoví-li nadpoloviční většina voličů "ano", soudce je automaticky jmenován na další funkční období. Postaví-li se voliči proti, jmenuje guvernér nového soudce. Při svém prvotním výběru vychází guvernér ze seznamu osob, který mu předloží zvláštní komise sestavená z právníků i zástupců veřejnosti.

Tento systém se snaží odlepit soudcovskému povolání stranickou nálepku. Má prezentovat soudce jako lidi vybrané nezávisle na tom, zda je u moci demokrat či republikán, popřípadě někdo jiný. Někdy se tento systém nazývá také "systém zásluh". Toto označení se právě snaží ukázat, že kandidáti jsou posuzováni podle své dosavadní právníkové praxe a nikoli podle politické příslušnosti.

"Missourijský plán" je zcela pochopitelně aplikován ve státě Missouri, dále například v Nebrasce, Iowě, Californii, Coloradu, Floridě, Indianě či Utahu. Jako vzorový příklad jsem si vybral Nebrasku a to především z důvodu dostupnosti materiálů o nebraském politickém systému v mé knihovně a archívu.

¹⁾ <http://www.state.sc.us>

Nebraska ¹⁾

Nebraska patří mezi státy, které využívají ke jmenování soudců právě "Missourijský plán". Výběr kandidátů, kteří jsou předkládáni guvernérovi provádí Soudní nominační komise. Komise je složena z devíti lidí - čtyř právníků a čtyř zástupců široké veřejnosti, neprávníků. Právníci jsou do komise delegováni Nebraskou advokátní komorou, občané jsou jmenováni gubernérem. Ne víc než dva právníci a ne víc než dva občané nesmí být členy jedné politické strany. Devátým členem - ovšem bez hlasovacího práva - je jeden ze soudců nejvyššího soudu. Ten nominační komisi předsedá.

Na území Nebrasky existuje řada těchto komisí. Záleží vždy na tom, kde (míněno v jaké části státu) se post obsazuje a o jaký stupeň soudu se jedná. Komise se většinou ustavují pro každý soudní správní obvod. Například: Nejvyšší soud státu Nebraska má předsedu a šest soudců. Pro potřeby ustavování soudců nejvyššího soudu je Nebraska rozdělena do šesti soudních obvodů, přičemž každý má svoji nominační komisi.

Komise zaregistruje uchazeče a ke každému obsazovanému místu uspořádá veřejné slyšení kandidátů. Potom vybere a guvernérovi předloží minimálně dva kandidátky na každý obsazovaný post. Konečný výběr je na guvernérovi. Pokud guvernér do šedesáti dnů nikoho z nominovaných nevybere, učiní konečný výběr předseda nejvyššího soudu. I on je však limitován pouze okruhem lidí předložených nominační komisí.

Jméno soudce, který byl poprvé jmenovaný gubernérem (nebo předsedou nejvyššího soudu), se objeví na volebním lístku při prvních všeobecných volbách, které se uskuteční po dovršení tří let ve funkci. Voliči odpovídají na otázku, za "má soudce XY setrvat ve své funkci." Soudci v Nebrasce se musí o voličskou přízeň ucházet poté každých šest let.

Pro srovnání: V kolébce tohoto systému, ve státě Missouri, předkládá nominační komise guvernérovi vždy tři kandidáty na každý uvolněný post. Nevybere-li šéf exekutivy nikoho ve stanovené lhůtě, učiní výběr sama komise. Gubernérem jmenování soudci musí v Missouri žádat o "důvěru"

¹⁾ Lewis (1999): s. 841.

voličů v prvních všeobecných volbách po uplynutí jednoho roku od nástupu do úřadu.¹⁾

Obdobný systém je i na Floridě. Nominační komise, kterých je na Floridě celkem 26, po veřejném slyšení předloží guvernérovi seznam minimálně tří a maximálně šesti kandidátů na volné soudcovské křeslo.²⁾

Použité zdroje

Knižní publikace:

- * Lewis, Michael R. **Nebraska Blue Book 1998-99**. Lincoln: Unicameral Information Office, 1999.
- * Wilson, James Q. **Jak se vládne v USA**. Praha: Victoria Publishing, 1995.

Internetové zdroje:

- * <http://www.judiciary.state.nj.us/supreme/index.htm> (New Jersey)
- * <http://www.myflorida.com/myflorida/government/learn/judicial/appointmentProcess.html> (Florida)
- * <http://www.sconet.state.oh.us/introduction/information> (Ohio)
- * <http://www.state.il.us/court/SupremeCourt/CourtsInIL.htm> (Illinois)
- * <http://www.state.mo.us> (Missouri)
- * <http://www.state.sc.us> (Jižní Karolína)

¹⁾ <http://www.state.mo.us>

²⁾ <http://www.myflorida.com/myflorida/government/learn/judicial/appointmentProcess.html>